הִלְכוֹת תִּשְׁעָה בְּאָב סִימָן תקנא

כ הרשב״א בתשובה (ח״א סי׳ שו). ל טור בשם הרמב״ן (תורת האדם ענין אבילות ישנה אות קב). מ שם. נ בהלכות שמחות (מהרי״ם מרגנסבורג סי׳ כד). ס קרית מועד קטן י״ז (ע״ב) וכאוקימתא דרב חסדא. ע טור בשם אבי העזרי (ח״ג סי׳ תתפב). פ מרדכי שם.

תִּשְׁעָה בְּאָב בְּתוֹכָהּ, אֵין לָאֵכֹל בָּשָׂר וְלִשְׁתּוֹת יַיִן (עז) רַק מִנְיָן מְצַמְצָם, וְזֶה אֶפְלוּ (לד) (עח) בְּעֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב שָׂרֵי (מנהגים (הל׳ תוש״ע סג) ומהרי״ל (הל׳ שבעה עשר בתמוז ותשעה באב)), וּבְלִבַּד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בַּסְּעוּדָה שֶׁמַּפְסִיק בָּהּ (דברי עצמו): **יא** כָּל מִי שֶׁאוֹכֵל בָּשָׂר בִּמְקוֹם שֶׁנּוֹהֲגִים בּוֹ אִסּוּר, פּוֹרֵץ גָּדֵר הוּא וְיִנְשְׁכֶנּוּ נָחָשׁ. (וּמֻתָּר לִשְׁתּוֹת כָּל שֵׁכָר, אֲפִלּוּ שֶׁל דְּבַשׁ שֶׁקּוֹרִים מֶע״ד): **יב** (עט) לְהַסְפִּיר שָׁבוּעַ זֶה, אֶחָד רֹאשׁוֹ וְאֶחָד כָּל שֵׂעָר שֶׁבּוֹ אָסוּר: **יג** (פ) וּבַזְּקָן, כָּל שֶׁמִּעַכֵּב אֶת הָאֲכִילָה מֻתָּר: **יד** אָסוּר לַגְּדוֹלִים (פא) לְסַפֵּר לַקְּטַנִּים וּלְכַבֵּס כְּסוּתָם (פב) בַּשָּׁבָּת שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ. הַגָּה: (פג) מֵיהוּ בִּגְדִים שֶׁמַּלְפְּפִין בָּהֶם הַקְּטַנִּים לְגַמְרֵי שֶׁמּוֹצִיאִים בָּהֶם רְעִי וּמַשְׁתִּינִין בָּהֶם, הֲנֵי מִדַּאי (לה) (פד) מִשְׁרָא שָׁרֵי, וַאֲפִלּוּ בִּגְדֵי שְׁאָר קְטַנִּים נוֹהֲגִים לְהָקֵל (בית יוסף (ד״ה כתוב בהלכות)): **טו** מִי שֶׁתִּכְפּוּהוּ אֲבֵלוּת (פה) שֶׁל מֵת וְשֶׁל שַׁבָּת זוֹ וְהִכְבִּיד שְׁעָרוֹ, (פו) מֻקָּל בְּתַעַר (פז) אֲבָל לֹא בְּמִסְפָּרַיִם, וּמְכַבֵּס כְּסוּתוֹ בְּמַיִם, אֲבָל לֹא בְּנֶתֶר וּבְחוֹל: **טז** יֵשׁ נוֹהֲגִים (פח) שֶׁלֹּא לִרְחֹץ (לו) (פט) מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְיֵשׁ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

דְּקִיל טְפֵי, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּעַצְמוֹ שָׁם סִימָן ׳ הֲבֵאתִי לְעֵיל סָעִיף קָטָן ג׳, אַךְ גַּם לְעִנְיַן שֶׁבּוּעַ שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב אֵין הַמִּנְהָג כְּדִבָּרָיו, אֶלָּא אוֹכְלִין בָּשָׂר וְשׁוֹתִין יַיִן בְּסְעוּדָה בְּרִית מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ כְּמוֹ בִּזְמַנָּהּ, וְהִפְרִישׁ עַל הַמִּדָּה בְּמָה שֶׁכָּתַב שֶׁהוּא כְּפוֹרֵץ גָּדֵר כו׳. וּמִשְׁמָעוּת דְּבָרָיו בְּכָל סְעוּדַת מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ, אַף בְּאֶמֶת כְּדָבָרָיו כֵּן הוּא, בְּאוֹתָן שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לְמוּל בִּזְמַנָּם וְנִדְחָה מִזְמַנּוֹ מֻחְמֶרֶת חֻלְשַׁת הַתִּינוֹק וְכַיּוֹצֵא שֶׁאֲרַע אֹנֶס שֶׁלֹּא נִמּוֹל בִּזְמַנּוֹ, וְשׁוּב אַחַר שֶׁחָזַר לְאֵיתָנוֹ אוֹ עֲבַר הָאֹנֶס וְהִגִּיעַ זְמַנּוֹ לָמוּל אֶלָּא שֶׁדּוֹחִין עוֹד בְּמִתְכַּוֵּן לְיָמִים אֵלּוּ בִּכְדֵי שֶׁיֹּאכְלוּ הָרְאוּיִם בָּשָׂר וְיַיִן, לָזֶה נִקְרָא פּוֹרֵץ גָּדֵר אַף בְּיָמִים שֶׁקֹּדֶם שֶׁבּוּעַ שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב. וּמִלְּבַד זֶה הוּא אִסּוּר גָּמוּר לְהַשְׂהוֹת הַמִּצְוָה מִשָּׁעָה שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁיּוּכְלוּ לָמוּל הַתִּינוֹק, וְהָעוֹשִׂים כֵּן בְּשָׁבִיל אֲכִילַת בָּשָׂר וְיַיִן אוֹ בְּשָׁבִיל תַּעֲנִית בְּכוֹרִים בְּעֶרֶב פֶּסַח וְכַיּוֹצֵא גְּדוֹל עֲוֹנוֹ מְנֻשׂוֹא וְצָרִיךְ לִמְחוֹת וּלְעַכֵּב עַל יָדָם, וְאַף אִם פְּתָאִים עֲבָרוּ וְעָשׂוּ כֵּן, אִסּוּר לָאֵכֹל עַל הַסְּעוּדָה הַהִוא שֶׁגָּרְמָה לְאִסּוּר שֶׁהֵיתָ מְצוָה וְיִתְבָּאֵר בְּיוֹרֶה דֵּעָה אִם יִרְצֶה ה׳, וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בְּשֶׁבִילוֹ אִסּוּר, וְעַיֵּן בְּפִסְחִים דַּף קי״ג (ע״ב) שְׁבָעָה מְנַדְּרִין כו׳ וּבְתוֹסָפוֹת שָׁם (קי״ד: ד״ה ראיז) דְּוָקָא שֶׁיֵּשׁ שָׁם אֲנָשִׁים מְהֻגָּנִים כו׳ עַיֵּן שָׁם. אֲבָל אִם לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָמוּל מִקֹּדֶם עַד שֶׁהִגִּיעוּ יָמִים הַלָּלוּ, אֲפִלּוּ הוּא שָׁבוּעַ שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב יֵשׁ לְהַתִּיר לֶאֱכֹל בְּסְעוּדָה כְּדִין מִילָה בִּזְמַנָּהּ מַמָּשׁ, כֵּיוָן שֶׁמֵּחֲמַת הַמִּצְוָה הַיּוֹם וְהַיּוֹם קָרֵב הַיּוֹם מְצוַת מִילָה שֶׁהִיא מְשֻׁלֶּשֶׁת עָלָיו חוֹבָה, וּמַה בְּכָךְ שֶׁהִיא שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ כֵּיוָן שֶׁהָיָה אָנוּס וְלֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת קֹדֶם לְזֶמֶן הַזֶּה. וְכֵן מְבֹאָר לְהַדִּיא בְּסִימָן רמ״ט בְּמִנְהַג אַבְרָהָם סוֹף סָעִיף קָטָן ה׳ דְּבִמְלוֹת שֶׁנַּעֲבַר זְמַנָּהּ מֻחְמֶרֶת חֻלִּי, כְּשֶׁקָּפַל אֶחָד כָּךְ מִקְּרֵי זְמַנּוֹ קָבוּעַ דְּכָל שֶׁעָתָא וְשַׁעְתָּא זְמַנָּהּ הוּא שֶׁאִסּוּר לְהַנִּיחוֹ עָרֵל וְלָכֵן מֻתָּר לְקַבֵּעַ הַסְּעוּדָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת עַיֵּן שָׁם, וְתַמַּהּ אֵיךְ הֶעֱלִים עַיִן מִדִּבְרֵי מִגֵּן אַבְרָהָם אֶלָּא וְכֵן מְבֹאָר בְּדִבְרֵי הַמְּגֵן אַבְרָהָם סִימָן תקס״ח סָעִיף קָטָן י׳. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תקנ״ט בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם שָׁכָתַב בְּשֵׁם פְּרִי הָאָרֶץ (ח״ב או״ח סי׳ ח) לְהַחְמִיר בְּמִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ וּמִשְׁמַע בְּנִדְחֵית אַף מֻחְמֶרֶת אֹנֶס, וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דְּאַף דְּשָׁם יֵשׁ לְהַחְמִיר, דִּלְעִנְיַן לְכַתְּחִלָּה הַתַּעֲנִית תִּשְׁעָה בְּאָב מֻחְמֶרֶת הַיּוֹם טוֹב שֶׁלּוֹ יֵשׁ לוֹמַר כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ בִּזְמַנָּהּ לֹא מְהֻנֵּי לְכַתְּחִלָּה הַתַּעֲנִית, אֲבָל לְעִנְיַן חֻמְרַת בָּשָׂר וְיַיִן בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁהוּא מִמִּנְהָגָא בְּעָלְמָא אֵין לְהַחְמִיר, וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ מֻחְמֶרֶת אֹנֶס עַדִיפָא. וְעַיֵּן שָׁם בְּאוֹר נֶעֱלָם שֶׁכָּתַב דְּסְעוּדַת מִילָה דְּגַם בְּסִיּוּם מְסֻכֶּת אֵין לַעֲשׂוֹת כִּי אִם כְּשֶׁנִּזְדַּמֵּן לוֹ דֶּרֶךְ לְמוּדוֹ כְּסִדּוּרוֹ מִכָּל מָקוֹם פְּשִׁיטָא דְּסְעוּדַת מִילָה אַף שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ מֻחְמֶרֶת אֹנֶס עַדִיפָא. וְעַיֵּן שָׁם בְּאוֹר נֶעֱלָם שֶׁכָּתַב דְּסְעוּדַת מִילָה

בַּאֵר הֵיטֵב

וְנִדְחֵה, אֵין לוֹ דִּין שַׁבָּת שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב לְעִנְיַן זֶה וּבָזֶה כְּלֵי עַלְמָא מוֹדִים. מִגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק לה) וְעַיֵּן בִּשְׁעָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה: **(לד)** בְּעֶרֶב **תִּשְׁעָה בְּאָב.** וְנִרְאֶה לִי דְּעֵל כָּל פָּנִים יַעֲשֶׂנָּה קֹדֶם חֲצוֹת. מִגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק לז) עַיֵּן שָׁם: **יד** (לה) **מִשְׁרָא.** וּמִכָּל מָקוֹם יְכַבְּסֶם בְּצִנְעָה אִם אֶפְשָׁר. מִגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק לט): **טז** (לו) **מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ.** נִרְאֶה לִי שֶׁיּוֹלֶדֶת מֻתֶּרֶת לִרְחֹץ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שפ״א (ס״ג). וּבִבְרָכוֹת דף (ט״ו) [ט״ז] עַמּוּד ב׳ כָּתְבוּ תּוֹסָפוֹת (ד״ה אסטניס) דְּאֵפִלּוּ בְּתִשְׁעָה בְּאָב מֻתֶּרֶת לִרְחֹץ, עַיֵּן שָׁם, וְאֵין לְהָקֵל בָּזֶה דְּאֵין אָנוּ רְגִילִין כָּל כָּךְ בִּרְחִיצָה. רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁחָל בְּעֶרֶב שַׁבָּת יֵשׁ נוֹהֲגִין לִרְחֹץ לִכְבוֹד שַׁבָּת וְיֵשׁ רוֹחֲצִין בְּיוֹם חֲמִישִׁי שֶׁלְּפָנָיו. לְבוּשׁ (סט״ז) וּמִנְהָגִים (הל׳ חודש אב בהגהות אות נז). וּבֵ״ח (סי״ב) כָּתַב דְּמִי שֶׁרָגִיל לִרְחֹץ כָּל עֶרֶב שַׁבָּת וְנִמְנַע בָּזֶה, עֶבְרָה הִיא בְּיָדוֹ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אַהֲבַת רֵעִים, (פג) רַק לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת, וַעֲבֵרָה הוּא בְּיָדוֹ: **(עז) רַק מִנְיָן מְצֻמְצָם.** הֵינוּ (פד) מִלְּבַד הַקְּרוֹבִים הַפְּסוּלִים לְעֵדוּת (פה) וּמִלְּבַד הַבַּעֲלֵי מְצָוָה, מַתָּר לְהוֹסִיף עֲשָׂרָה מִשּׁוּם רֵעוּת (פו) וְהַשְּׁאָר אוֹכְלִים מַאֲכָלֵי חָלָב. וְהֶנֵּה בִּלְבוּשׁ (ס״ר) כָּתַב דְּמֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ עַד תִּשְׁעָה בְּאָב לוֹקְחִין מִנְיָן מְצֻמְצָם, וְיֵשׁ לוֹקְחִים עֲשָׂרָה מִלְּבַד הַקְּרוֹבִים הַשַּׁיָּכִים לְבַעַל הַסְּעוּדָה. וְהֶנֵּה בְּחַיֵּי אָדָם (כלל קלג סט״ז) הָעֶתִּיק כְּהַלְבּוּשׁ, אֲבָל בְּדַרְכּוֹ הַחַיִּים (דינים מדברים שאין אסורים רק מר״ח סי״ב) מַשְׁמַע דְּיוֹכַל לְנָהֹג לְהָקֵל (פו) כְּדַעַת הָרַמַ״א דְּמֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ עַד הַשָּׁבוּעַ שֶׁחָל בּוֹ תִּשְׁעָה בְּאָב מֻתָּר לְזַמֵּן כָּל הַשַּׁיָּכִים לַסְּעוּדָה וַאֲפִלּוּ כַּמָּה מִנְיָנִים. וְאִם חָל הַמִּילָה אוֹ הַסִּיּוּם מַסֶּכֶת בְּתִשְׁעָה בְּאָב שֶׁחָל בְּשַׁבָּת, לְכָלֵי עָלְמָא (פח) מֻתָּר לְזַמֵּן כָּל קְרוֹבִים שֶׁיִּרְצֶה: **(עח) בְּעֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב שָׂרֵי.** וּבִלְבַד (פט) שֶׁיַּעֲשֶׂנָּה קֹדֶם חֲצוֹת: **יב** (עט) **תִּסְפֹּרֶת שָׁבוּעַ זֶה וְכוּ׳.** וְאֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה שָׁוִין לְאִסּוּר, וְאָפְשָׁר שֶׁיֵּשׁ לְהַתִּיר בְּאִשָּׁה [לְגַלַּחַ] רְבּוּי שֵׂעָר דִּצְדָעִין [פְּרִי מִגְדִּים (משׂ״ז ס״ק יג)]: **יג** (פ) **וּבְזָקָן.** וְהֵינוּ (ע) הַשָּׂפָה: **יד** (פא) **לְסַפֵּר לַקְּטַנִּים.** דְּקָטַנִּים נַמִּי שַׁיָּךְ בְּהוּ חִנּוּךְ, (פב) אִי מִשּׁוּם אֲבֵלוּת אוֹ מִשּׁוּם עֶגְמַת נֶפֶשׁ: **(פב) בַּשַּׁבָּת שֶׁחָל וְכוּ׳.** עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק

(פג) מִגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק לה) בְּשֵׁם מַהֲרִי״ל (הל׳ שבעה עשר בתמוז ותשעה באב): **(פד)** ט״ז (ס״ק יב). **וּמִמִּגֵּן אַבְרָהָם** (ס״ק לה) **מַשְׁמַע דְּמִשְׁרָא מִנְיָן מְצֻמְצָם עִם הַקְּרוֹבִים: (פה)** [**וְסַנְדָּק וְהַמֹּכְנִים וְהַמּוֹצִיא (שקורין קוואטער) נַמִּי הוּא בִּכְלָל הַזֶּה** [פְּרִי מִגְדִּים (א״א ס״ק לה)]: **(פו)** מִגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק לז): **(פז)** אֶכֶן לְפָלֶא לָמָּה לֹא הֶעְתִּיק הַדֶּרֶךְ הַחַיִּים דִּבְשָׁבוּעַ שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב אֵין לְזַמֵּן כָּל הַשַּׁיָּכִים לִסְעוּדָה, דִּבְזֶה שָׁוִים הַמְּגֵן אַבְרָהָם וְהַלְּבוּשׁ, וְאוּלַי דִּסְבִירָא לֵהּ כְּמִסְקָנַת הַשַּׁ״ז דִּ״ע דְּשָׁוִים הֵם לְקֻלָּא עַיֵּן שָׁם: **(פח)** מִגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק לח): **(פט)** מִגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק לז) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. **וּבְבִגְדֵי יֵשׁ** (ד״ה ס״ק לז) **כָּתַב דְּלְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי יְחִישׁ וִימַהֵר לַעֲשׂוֹת קֹדֶם חֲצוֹת, אֲבָל אִם נִמְשַׁךְ הַסְּעוּדָה לְאַחַר חֲצוֹת אֵין כָּאן בֵּית מִחוּשׁ רַק שֶׁלֹּא יִהְיֶה יוֹתֵר מֵעֶשְׂרָה, וְאֶפְשָׁר דְּדָוְקָא לְאֵלּוּ הַלּוֹמְדִים בְּעִצְמָם: יג (נ)** וְעַיֵּן בְּבֵ״ח (ס״ט) מַה שֶּׁהִקְשָׁה אַדִּבְרֵי הַמְחַבֵּר מִיּוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ש״צ (ס״א) דְּהָתָם פָּסַק דִּבְאֹבֶל תּוֹךְ שִׁבְעָה אָסוּר, וְעַיֵּן בְּמַאֲמַר

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תִּשְׁעָה בְּאָב סִימָן תקנא

שֶׁאֵין נִמְנָעִין אֶלָּא בְּשַׁבָּת זוֹ. [*] (צ) [ש]וֵישׁ מִתְעַנִּים מִשִּׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז (צא) עַד תִּשְׁעָה בְּאָב. הגָּה: * וּלְצָרָךְ מִצְוָה שָׁרֵי, וְלָכֵן נָדָה רוֹחֶצֶת וְטוֹבֶלֶת (מהרי"ל (הלכות שבעה עשר בתמוז ותשעה בתש"ב)), וַאֲפִלּוּ אִם טוֹבֶלֶת לֵיל עֲשָׂרָה בְּאָב, מֻתָּר לָהּ (צב) לִרְחֹץ בְּעֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב * אִם אִי אֶפְשָׁר לָהּ לִרְחֹץ לֵיל עֲשָׂרָה (אגודה (פ"ד מ"ק סג)). וְנִרְאֶה דְּהוּא הַדִּין אִשָּׁה הַלּוֹבֶשֶׁת לְבָנִים, יְכוֹלָה לִרְחֹץ מְעַט כְּדַרְכָּהּ בְּשָׁאָר שָׁנָה, (צג) הוֹאִיל וְאֵינָהּ עוֹשָׂה לְתַעֲנוּג רַק לְצָרָךְ מִצְוָה. וְנוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לִרְחֹץ (צד) אֲפִלּוּ בְּצוֹנֵן, מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְאֵילָךְ (תרומת הדשן סימן (ק"ו) [ק"נ]). (צה) וַאֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת שֶׁל חֲזוֹן אָסוּר לִרְחֹץ כִּי אִם רֹאשׁוֹ וּפָנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו בְּצוֹנֵן (מהרי"ל (שם) ותשובת מהרי"ל סימן ט"ו ובית יוסף (ד"ה מנהגי כתוב כשם)), וְיֵשׁ מְקִלִּים (צו) *בַּחֲפִיפַת (לז) [לז] הָרֹאשׁ בְּחַמִּין (צז) לְמִי שֶׁרָגִיל בְּכָךְ כָּל שַׁבָּת: יז (צח) טוֹב לְזָהֵר מִלּוֹמַר (לח) [לח] שֶׁהֶחֱיָנוּ בֵּין הַמְצָרִים (צט) עַל פְּרִי אוֹ עַל מַלְבּוּשׁ, אֲבָל

צ טור מיום שֶׁהֶחֱרִיבָה הָעִיר וְיֵשׁ אוֹמְרִים כְּנֶגֶד שִׁלְשָׁה שִׁבּוּעִים שֶׁהִתְעַנָּה דָּנִיֵּאל (דניאל י' ג').

ק תְּשׁוּבָה אַשְׁכְּנַזִית (הובאה בב"י ד"ה מצאתי בתשובה) בְּשֵׁם סֵפֶר חֲסִידִים (אות תתמ).

ר בֵּית יוֹסֵף (שם) לְדַעְתּוֹ.

בְּאֵר הֵיטֵב

וְדַי אִם מַחֲמִיר בְּשַׁבָּת חֲזוֹן. בְּשִׁירֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י ס"ק כא) כָּתַב רַבּוֹת בָּנוֹת כִּבְסוּ בְּתִשְׁעָה בְּאָב אַחַר חֲצוֹת וְהָעֶלְמָתִי עֵינִי מֵהֶם וְאִם בָּאִים לִשְׁאֹל צָרִיךְ לֶאֱסֹר לָהֶם, וַעֲטָרַת זְקֵנִים (סי' תקנד ס"א) כָּתַב הַנָּשִׁים נוֹהֲגוֹת לִרְחֹץ רֹאשָׁם מִמְּנָחָה וּלְמַעְלָה וּזְקֵנִים הָרִאשׁוֹנִים הִנְהִיגוּ זֶה כִּי מְשִׁיחָ נוֹלַד בְּתִשְׁעָה בְּאָב וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת זֶכֶר לְגוֹאֵל וְזֶה דַּוְקָא לַנָּשִׁים שֶׁאֵין יוֹדְעִין סֵפֶר לְהַאֲמִין בַּנֶּחָמוֹת לְפִיכָךְ צְרִיכִים חִזּוּק. אִם חָל תִּשְׁעָה בְּאָב בְּיוֹם חֲמִישִׁי אָסוּר לְכַבֵּס בְּיוֹם חֲמִישִׁי לְכְבוֹד שַׁבָּת אֲפִלּוּ מִן הַמְּנָחָה וּלְמַעְלָה. רַ"ן (ט: ד"ה ומ"ש גמ') וּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו) דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ו) וּלְבוּשׁ (סט"ז). וְהַבַּ"ח (ס"א) כָּתַב דְּבְיוֹם רְבִיעִי עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב אַחַר חֲצוֹת שָׁרֵי לְכַבֵּס לִכְבוֹד שַׁבָּת דְּאִי אֶפְשָׁר לְהַמְתִּין עַד עֶרֶב שַׁבָּת מִפְּנֵי כְּבוֹד שַׁבָּת. וְהוּא הַדִּין לְמִי שֶׁיּוֹצֵא בְּדֶרֶךְ לְמֶרְחָקִים בְּשַׁבָּת זוֹ מֻתָּר לְכַבֵּס לוֹ בִּגְדֵי פִּשְׁתָּן לְכַמָּה שַׁבָּתוֹת דְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהַמְתִּין עַד אַחַר תִּשְׁעָה בְּאָב, וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְהַמַּגֵּן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן י"ח חוֹלֵק עַל הַב"ח וְכָתַב דְּאֵין הַתֵּר בְּכָל לְכַבֵּס בְּיוֹם רְבִיעִי וְכָל שֶׁכֵּן לְיוֹצֵא בְּדֶרֶךְ דְּאָסוּר לְכַבֵּס לְצֹרֶךְ שַׁבָּת אַחֵר, עַיֵּן שָׁם וְעַיֵּן ט"ז סָעִיף קָטָן י"ד: (לז) **הָרֹאשׁ.** אֲבָל אָסוּר לִרְחֹץ בְּכוֹרִית וּמִים וְאֶפֶר שְׂקוֹרִין לוי"א. לְבוּשׁ (שם). אֲבָל לִרְחֹץ כָּל גּוּפּוֹ נוֹהֲגִים כָּל אָדָם אָסוּר. דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ז). וּמִי שֶׁטּוֹבֵל כָּל עֶרֶב שַׁבָּת לְשֵׁם מִצְוָה מֻתָּר לִטְבֹּל גַּם בְּשַׁבָּת זוֹ. שָׁלֵ"ה (תענית פרק נר מצוה אות ז). מֵיהוּ מִי שֶׁמְּבַטְּלָהּ לְפָעָמִים מִפְּנֵי שֶׁטָּרוּד בְּעֵצָקִין אוֹ מִפְּנֵי הַצְּנָה גַּם עַכְשָׁו אָסוּר לִטְבֹּל. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק מא) וְעַיֵּן ט"ז סָעִיף קָטָן ט"ז: יז (לח) שֶׁהֶחֱיָנוּ. וּבַשַּׁבָּתוֹת בֵּינוֹתַיִם מֻתָּר לְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ. מַסַּת מֹשֶׁה (סי' תתרחצ) הַתֵּר וַדַּאי שֶׁזֶּה גָּרַם לְךָ סִגּוּף הָרַבֵּה דְּאַדְרַבָּה אֵין מַתִּירִין עַד שֶׁיָּחוּל כו', דְּהָכָא נַמִּי מִצְוָה אִיכָּא וְהַכֹּל לְפִי טִבְעָן שֶׁל בְּנֵי אָדָם יֵשׁ שֶׁאוֹכֵל פַּת בְּמֶלַח וּמִתְעַדֵּן כְּדָנִיֵּאל וַחֲבֵרָיו שֶׁאָמְרוּ יְרָקוֹת לָנוּ מִן הַזְּרוֹעִים וְנִהְיֶה טוֹבִים, וְיֵשׁ מִתְמוֹגְגִין כְּשֶׁאֵינָן יוֹשְׁבִים עַל סִיר הַבָּשָׂר, וְכָל אֶחָד עוֹשֶׂה לְפִי כֹּחַ שֶׁיִּמְצָא בְּטִבְעוֹ כו', עַיֵּן שָׁם וְהוּבָא בְּקִצּוּר בְּבֵדֶק הַבַּיִת בְּיוּרֶה דֵּעָה סִימָן רכ"ח וּבְשֻׁ"ךְ שָׁם (ס"ק קו). וְנִרְאֶה לְלַמֵּד מִזֶּה דְּגַם לְעִנְיַן אֲכִילַת בָּשָׂר וּשְׁתִיַּת יַיִן הַמְבֹאָר לְעֵיל סָעִיף ט' וְיֵשׁ מוֹסִיפִין מִשִּׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז כו', שֶׁאֵין לְתַלְמִיד חָכָם שֶׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה תְּדִיר לְתַפֵּס חֶמְרָא זוֹ אַחֲרֵי שֶׁרַבָּנוּ הָרַשְׁבָּ"א כָּתַב לְדָבָר בְּרוּר שֶׁאֵין הַמְּסֻגָּף עַצְמוֹ בָּזֶה יָכוֹל לַעֲמֹד עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַפְּקָרָא. אַךְ מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ עַד הַתַּעֲנִית אֵין לְהָקֵל מֵאַחַר שֶׁרֹב הָעוֹלָם תּוֹפְסִים חֶמְרָא זוֹ וְאֵיכָא לְמֵיחַשׁ לְתַקָּלָה שֶׁמִּמֶּנּוּ יִרְאוּ וְיִלְמְדוּ חַס וְשָׁלוֹם לְזוֹלְזוֹל בָּזֶה בַּעֲלֵי הַמּוֹן גַּם כֵּן, אִם לֹא שֶׁמִּרְגִּישׁ בְּנַפְשׁוֹ שֶׁמְּזִיק לוֹ מֵאֲכְלֵי חֶלְבּ יָכוֹל לֶאֱכֹל בָּשָׂר עוֹף וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק לב) מֵינֶקֶת שֶׁתִּינוֹק שֶׁלָּהּ חוֹלֶה עַד שֶׁרַע לוֹ כְּשֶׁאִמּוֹ אֵינָהּ אוֹכֶלֶת בָּשָׂר יֵשׁ לְהָקֵל. [לז] **הָרֹאשׁ.** עַיֵּן בְּאֹר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב (ס"ק טז) שֶׁכָּתַב לֹא רָאִיתִי לְנָהֹג הַתֵּר לִרְחֹץ כָּל גּוּפּוֹ בְּחַמִּין כָּשָׁחָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְהוּא עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב לְכְתְחִלָּה קֹדֶם חֲצוֹת וּבְדִיעֲבַד יֵשׁ לוֹמַר גַּם אַחַר חֲצוֹת שְׁרֵי עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יח) וּבְס"ז סָעִיף קָטָן י"ד מַה שֶּׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת וְהַבַּיִת יוֹסֵף, וְעַיֵּן בְּשִׁירֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י ס"ק כג) בְּשֵׁם מֹהַרְ"י בְּרוֹנָא כָּתַב יָד, הָרַב אֶזְיזִיק חֵלֶק וְהָרוֹפֵא צִוָּה לוֹ לִרְחֹץ בְּכָל יוֹם וְהִתְּרִתִי לוֹ לִרְחֹץ בְּשַׁבּוּעַ שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב בְּתוֹכָהּ, וְלִמְעֻבָּרֶת שֶׁהִגִּיעַ לְפָרְקָהּ בְּחֹדֶשׁ תְּשִׁיעִי הִתְּרִתִי גַּם כֵּן לִרְחֹץ בְּחַמִּין כְּכָל הָרוֹפֵא שָׁרֵי עַיֵּן שָׁם וְהֻבְיָאוּ בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק לה): יז [לח] **שֶׁהֶחֱיָנוּ.** עַיֵּן בְּאֹר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּרָכֵי יוֹסֵף (ס"ק יא) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת בַּעַל כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה חֵלֶק ב' (סי' ע) דְּלִנּוֹהֲגִים אָסוּר בְּשַׁבָּתוֹת,

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בְּזְמַנָּהּ הִיא מִצְוָה דְּאוֹרַיְתָא, וְהָבִיא מִדִּבְרֵי רַשַׁ"י בְּנִדָּה דַּף ל"א (ד"ה שלא) שֶׁלֹּא יִהְיוּ הַכֹּל שְׂמֵחִים שְׁאוֹכְלִים וְשׁוֹתִים בְּסִעוּדַת בְּרִית מִילָה כו', וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם רַשַׁ"י שֶׁלֹּא אֲכַל סְעוּדַת מִילָה בְּיוֹם שֶׁשֵּׁי מִשּׁוּם דְּלֹא אֶתֵי דְּרַבָּנָן כו', הֵינוּ לֶאֱכֹל עַל הַסְּעוּדָה הִיא דְּרַבָּנָן (וְדִבְרֵיהֶן תְּמוּהִין דְּאִם לֶאֱכֹל עַל הַסְּעוּדָה אֵינוֹ דְּאוֹרַיְתָא, לְמִי מִתְקַן הַסְּעוּדָה דְּאוֹרַיְתָא וּמִי לֵיכוֹל שְׁרוּתָא. גַּם מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם רַשַׁ"י לֵיתָא, וְהוּא מֻהָרַ"שׁ לִיתָא, רַבּוֹ שֶׁל הַשֶּׁלֵ"ה כְּמֹבָאר בְּמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן רמ"ט (סק"ו) עַיֵּן שָׁם. וְאֶפְשָׁר שֶׁטָּעוּת סוֹפֵר הוּא וְצָרִיךְ לוֹמַר מֻהָרַ"שׁ אַךְ לֹא מָשְׁמַע כֵּן בְּדִבְרֵיהֶן עַיֵּן שָׁם), וּמְשֻׁיָּר עַל תְּשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סִימָן ע"ג דְּסְעוּדַת מִילָה אֲפִלּוּ בְּזְמַנָּהּ חָיְרִי דְּרַבָּנָן עַיֵּן שָׁם, וְלִיתָא דְּוַדַּאי גּוּף הַסְּעוּדָה אֵין עִקַּר בְּדְאוֹרַיְתָא כְּלָל כַּמְבֹאָר בְּבֵית יוֹסֵף סִימָן רס"ה (ד"ה כתב עוד) בְּשֵׁם הָרַב דָּוִד אַבּוּדְרָהָם (הל' מילה). וְעַיֵּן בְּפְרִי חָדָשׁ אֹרַח חַיִּים סִימָן קל"ה וּבְכִרְכֵי יוֹסֵף סִימָן קל"א (סק"ד) בְּאֹרֶךְ, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַב שֶׁרָאָה בְּאַבּוּדְרָהָם גּוּפּוֹ דְּמֵיתֵי מִנִּדָּה וְכֵן כָּתַב בְּמִנּוֹרַת הַמָּאוֹר (אות פ"ב), וְכָתַב הוּא זַ"ל שֶׁלֹּא מָצָא בִּנְדָּה כו' עַיֵּן שָׁם, וְנִרְאֶה שֶׁכַּוָּנַת הָאַבּוּדְרָהָם לִדְבְרֵי רַשַׁ"י דְּף ל"א וּלְפִי שֶׁאֵין זֶה מְקוֹמוֹ קִצַּרְתִּי: **טז [בשו"ע] וְיֵשׁ מִתְעַנִּין מִשִּׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז כו'.** וְכָתַב בְּרָכֵי יוֹסֵף (סק"ד) בְּשֵׁם מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל שַׁעַר אֲרִיֵה, תַּלְמִיד חָכָם לֹא יִנְהֹג בְּחַמְרָא זוֹ שֶׁמְּמַעֵט בְּמְלֶאכֶת שָׁמַיִם וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִתְבַּשֵּׁל מִלְּמוּדוֹ אֲזֵי שָׁעוֹת מִפְּנֵי הַתַּעֲנִית וְצָרִיךְ לִשְׁקֹל בְּאַחַד שְׁנֵים אֵלּוּ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשו"ת הָרַשְׁבָּ"א חֵלֶק ג' (סי' שיט) בְּאַחַד שֶׁנָּדַר לְחַבְרוֹ עַל דַּעַת רַבִּים שֶׁיִּלְמְדֶנּוּ וְאִם לָאו יַאֲסֹר בְּכָשֵׁר וְיֵין כו' וְלֹא יָכוֹל לְקַבֵּל וְנִפְרַד מִמֶּנּוּ וְנֶאֱסַר בְּכָשֵׁר וְיֵין וְנַעֲשָׂה חֹלֶשׁ וְאָמַר לוֹ הַחָכָם שֶׁיִּתִּיר לוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עַל דַּעַת רַבִּים, מַתִּירִים לְדִבְרֵי מִצְוָה, וְהָכָא נַמִּי אִם תִּתְעַנֶּה בְּכָשֵׁר וְיֵין לֹא תּוֹכַל לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה כו' וּבְרוּחַ ה' כָּךְ אֲנִי לוֹמֵד הַיּוֹם כְּמוֹ שֶׁהֵיִיתִי לוֹמֵד קֹדֶם לָכֵן רַק שֶׁאֵינִי חָזָק בְּכֹחִי וּמֵאַן לֵימָא לָן שֶׁהִיא דִּבְרֵי מִצְוָה כו'. וְהֵשִׁיב הָרַשְׁבָּ"א מַה שֶּׁאָמְרוּ שֶׁכְּבָר חָל הַנֶּדֶר וְאַחַר שֶׁחָל אֵין לוֹ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אֲזַי (לח) מֻתָּר לִרְחֹץ אַף כָּל גּוּפּוֹ בְּחַמִּין כָּל מִי שֶׁרוֹחֵץ תָּמִיד בְּעֶרֶב שַׁבָּת לִכְבוֹד שַׁבָּת: (צ) **וְיֵשׁ מִתְעַנִּים מִשִּׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז.** וְתַלְמִיד חָכָם אֵין כְּדַאי שֶׁיִּנְהַג בְּחֶמְרָא זוֹ, שֶׁמְּמַעֵט בְּמְלֶאכֶת שָׁמַיִם, שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִתְמַעֵט מִלְּמוּדוֹ אֲזֵי שָׁעוֹת מִפְּנֵי הַתַּעֲנִית וְצָרִיךְ לִשְׁקֹל בְּמֹאזְנֵי צֶדֶק בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ [שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה עַיֵּן שָׁם]: (צא) **עַד תִּשְׁעָה בְּאָב.** עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תקס"ב סָעִיף ב' בְּהַגָּ"ה: (צב) **לִרְחֹץ בְּעֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב.** כְּדַרְכָּהּ בְּחַמִּין: (צג) **הוֹאִיל וְכו'.** לְקַמָּן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם חֲטָטִין בְּרֹאשָׁן, (לו) נוֹהֲגִין לִרְחֹץ בְּרֹאשָׁן. (צד) **אֲפִלּוּ בְּצוֹנֵן.** הֵינוּ כָּל גּוּפּוֹ, אֲבָל פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו שָׁרֵי לִרְחֹץ בְּצוֹנֵן [לְאַחֲרוֹנִים]: (צה) **וַאֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת שֶׁל חֲזוֹן אָסוּר וְכו'.** הֵינוּ (לו) אֲפִלּוּ הָיָה רָגִיל לִרְחֹץ בְּכָל עֶרֶב שַׁבָּת בְּחַמִּין כָּל גּוּפּוֹ, אָסוּר בְּעֶרֶב שַׁבָּת שֶׁל חֲזוֹן לִרְחֹץ כָּל גּוּפּוֹ אֲפִלּוּ בְּצוֹנֵן. וּלְעִנְיַן טְבִילָה, (לח) הַנּוֹהֵג לִטְבֹּל בְּכָל עֶרֶב שַׁבָּת מֻתָּר, וּמִי שֶׁמְּבַטְּלָהּ לִפְעָמִים מִפְּנֵי טָרְדַּת עֲסָקָיו אוֹ מִפְּנֵי הַצְּנָה אָסוּר: (צו) **בַּחֲפִיפַת הָרֹאשׁ בְּחַמִּין.** אֲבָל לֹא בְּזִיּוּ"ף וְלוּי"ג שֶׁעוֹשִׂים מֵאֲפָר: (צז) **לְמִי שֶׁרָגִיל בְּכָךְ.** וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (כלל קלג ס"ט) דְּהוּא הַדִּין דְּשָׁרֵי פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו בְּחַמִּין לְמִי שֶׁרָגִיל בְּכָךְ כָּל הַשַּׁבָּת: יז (צח) **טוֹב לְזָהֵר מִלּוֹמַר שֶׁהֶחֱיָנוּ.** אַף עַל גַּב דַּאֲפִלּוּ אֲבֵל מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ, מִכָּל מָקוֹם יָמִים אֵלּוּ כֵּיוָן שֶׁהַזְּמַן הַהוּא הוּא זְמַן פֻּרְעָנוּת, אֵין כְּדַאי לוֹמַר שֶׁהֶחֱיָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה. וְהַגְרָ"א בְּבֵאוּרוֹ חוֹלֵק עַל זֶה וְכָתַב דְּהוּא חֻמְרָא יְתֵרָא, וְכֵן הַטּ"ז (ס"ק יז) מְפַקְפֵּק בָּזֶה, וְעַל כֵּן בְּשַׁבָּת אֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה, דִּבְלָאו הָכִי (לט) הָרַבֵּה אַחֲרוֹנִים מַסְכִּימִין לְהָקֵל בְּשַׁבָּת: (צט) **עַל פְּרִי אוֹ עַל מַלְבּוּשׁ.** וּמִמֵּילָא לֹא יֹאכַל הַפְּרִי

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(לח) הַבַּ"ח (סי"ב) וְט"ז (ס"ק טז) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דינים מדברים שאין אסורין רק מר"ח ס"ח): (לו) לְבוּשׁ (סט"ז): (לז) אַחֲרוֹנִים: (לח) אַחֲרוֹנִים. וְהֵינוּ דְּוַקָא שֶׁלֹּא בְּחַמִּין. דְּבְחַמִּין בְּוַדַּאי רְחִיצָה שֶׁל תַּעֲנוּג הִיא: יז (לט) מַסַּת מֹשֶׁה (סי' תרחצ) בְּשֵׁם סֵפֶר חֲסִידִים (תתמ) וּלְבוּשׁ (סי"ז) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יז) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (שם ס"ח). וְהַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר הֵבִיא בְּחִדּוּשָׁיו בְּשֵׁם סֵפֶר בֵּית יְהוּדָה (מנהגים אות סא) דְּהוּא הַדִּין בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ דֵּינוֹ לְזֶה כְּמוֹ בְּשַׁבָּת:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah